

tember 1961 om principperne for fremtidige nedrustningsforhandlinger.

Til debatten under 18. samling i 1. udvalg forelå to interimberetninger fra 18-magts nedrustningsudvalgets to formænd (den amerikanske og den sovjetiske repræsentant). Det fremgik heraf at for så vidt selve nedrustningsplanerne angår, havde udvalget især beskæftiget sig med første fase af nedrustningen; det havde endvidere fortsat overvejelserne af foranstaltninger, der sideløbende med fremskridt i nedrustningen kunne trække i samme retning og bidrage til at forbedre den politiske atmosfære.

Debatten viste, at selvom nedrustningen i sig selv kun gjorde langsomme fremskridt, var der almindelig tilfredshed med de resultater, der var opnået indenfor nedrustningsstæren i den senere tid, navnlig ved afsluttelsen af aftalen om ophør med atomforsøg i atmosfæren, i det ydre rum og under vandet, oprettelsen af en direkte fjernskriverforbindelse mellem Washington og Moskva og endelig den af 18. samling vedtagne resolution om forbud mod stationering af masseødelæggelsesvåben i det ydre rum.

Medens der fra vestlig og uafhængig side blev udtalt tilfredshed med forløbet af forhandlingerne i 18-magts nedrustningsudvalget, var den sovjetiske repræsentant og andre østlandes repræsentanter udpræget kritiske i deres omtale af udvalgets arbejde, som efter deres opfattelse ikke have gjort fremskridt. Blandt de problemer, som den amerikanske repræsentant i sit indlæg fremhævede, var den erklærede sovjetiske villighed til at bevare en „atomparaply“ over nedrustningen indtil slutningen af 3. fase. Dette forslag ville den amerikanske delegation nærmere undersøge. Han omtalte også det amerikanske tilbud om omstilling af 50 tons beriget uran fra militær til ikke-militær brug og udtalte, at USA eventuelt ville være villig til at destruere en større mængde end Sovjetunionen. Han fremhævede desuden, at et altomfattende forbud mod forsøg med kærnevåben ville bringe den tekniske udvikling på dette område til ophør.

Om spørgsmålet om atomfri zoner som skridt på nedrustningsvej sagde han, at sådanne zoner under passende omstændigheder kunne være en særdeles nyttig hjælp til at hidføre en standsning af yderligere

spredning af atomvåben. For at en nedrustningsforanstaltning skulle kunne få gavnlige snarere end skadelige virkninger, måtte den imidlertid gennemføres på en sådan måde, at ingen stat eller gruppe af stater ved dens gennemførelse opnåede militære fordele.

Til enhver atomfri zone burde der således knyttes tilstrækkelige bestemmelser om verifikation til sikring mod overtrædelse. Bedst ville det være, om en zone omfattede alle stater i det pågældende område, men det var især vigtigt, at den omfattede sådanne stater, hvis manglende deltagelse ville gøre ordningen ineffektiv.

For at opnå effektivitet burde initiativet til oprettelse af atomfrie zoner udgå fra staterne i det pågældende område, og beslutningen om dens oprettelse måtte frivilligt kunne accepteres af dem. Arrangementer af denne art burde ikke påtvinges en gruppe af stater, hvis disse lande generelt følte dem som stridende imod deres interesser. Indtil der var almindelig støtte til tanken indenfor et bestemt område, ville det være forhastet at søge tanken endosseret f. eks. i FN. Når der på den anden side foreligger bred tilslutning til tanken blandt de implicerede stater, ville et sådant endossement utvivlsomt kunne gøre nytte.

Enhver zone måtte bedømmes konkret. Nogle af de fremsatte forslag var alvorlige forsøg på at mildne frygten for en nuklear krig, men andre ville medføre en forskydning i atomvåbenbalancen. Dette sidste gjaldt især forslag om atomfrie zoner i Europa, men også i Asien og i Stillehavsområdet. Oprettelsen af atomfrie zoner i områder, hvor atomvåbnet indgår i eksisterende sikkerhedsarrangementer, ville føre til en forskydning i den militære balance. I områder af denne art var forholdsregler, der alene rettede sig imod nukleare våben, ikke alene utilstrækkelige men endog betænkelige. I Asien vanskeliggjordes spørgsmålet yderligere af den kendsgerning, at Pekingregeringen ikke var rede til at tiltræde Moskva-aftalen.

Den amerikanske repræsentant gentog sin regerings interesse i at fremme sideløbende foranstaltninger, som kunne bidrage til at mindske risikoen for krig ved ulykker og fejlregninger, og understregede De forenede Nationers betydningsfulde rolle